

TIM113 Český obraz elektronický
21. 2. 2012

Úvod

- představení předmětu, podmínky absolvování, referáty

Český obraz elektronický

ochranná známka (majitel Ivan Tatíček, datum zápisu 25.08.2004)

Český obraz elektronický

- výstava 12. 7. 1994 - 7. 8. 1994
- Výstavní síň Mánes (dolní sál)
- pořadatel: Asociace videa a intermediální tvorby UVU
- kurátor Jaroslav Vančát
- více informací viz <http://www.mediabaze.cz/page.php?institution=48>

- počátky či inspirační zdroje českého (československého) novomediálního umění: česká avantgarda počátku století, avantgardní film a fotografie

Zdeněk Pešánek (1896-1965)

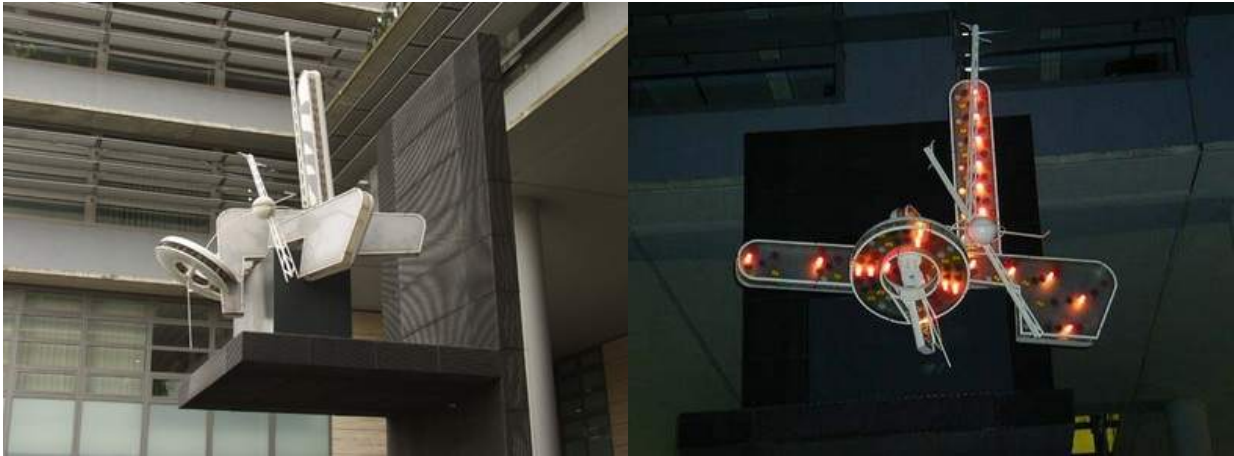
- syntéza obrazu a hudby
- luminokinetismus, považován za průkopníka elektronického umění

(1920 – poprvé slovo 'kinetic' použito ve spojení s výtvarným uměním; Gabo a Pevsner - 'kinetické rytmy' v textu Realist manifesto, kolem 1954 slovo 'kinetic' akceptovanou součástí kritické terminologie – Vasarely... - používané pro čistě vizuální výzkum, podněcující diváka k responzi na určitý podnět; 1960 chronologie kinetického umění - Wolfgang Ramsbott)

- luminokinetismus také - Gyorgy Kepes, Thomas Wilfred, F.J. Malina

kniha **Kinetismus** (1941)

- také kreativní kombinování zvuku s hrou barevných světél

- první veřejná světelně-kinetická plastika, původně na **Edisonově transformační stanici v Praze** (1929-1930)
- barevná piana (zejména 20. léta)
- světelná reklama - neon a kinetické světlo
- předznamenal základní principy mediálního umění, programování, multimediálnost, interaktivita...

//více Jiří Zemánek: Zdeněk Pešánek 1896-1965. katalog Národní galerie v Praze, 1996-1997//

skupina Syntéza

- Milan Dobeš, Vladislav Čáp, Stanislav Zippe - 1965
- scénografie, objekty, práce se světlem

E. F. Burian - divadlo D34

- spol. se scénografem Mir. Kouřilem - Theatergraph - promítaný obraz překrývaný s hereckou akcí

Alexander Hackenschmied (Hammid) (1907-2004)

- 1939 opustil Československo, od 1947 ve Spojených státech
- Bezúčelná procházka* (1930)
- s Mayou Deren *Meshes of the Afternoon* (1943)
- multiprojekční filmy, IMAX, velkoplošné projekce pro mezinárodní výstavy

Svatopluk Innemann (1896-1945)

- režisér, scénárista, střihač, herec... jeden z pionýrů českého filmu

Praha v záři světél (1927)

- natočený s přispěním Elektrických podniků hl. m. Prahy, zachycuje život velkoměsta od večera do rána

Elektrické podniky daly k dispozici montážní tramvaje, na nichž jsou umístěny silné reflektory a obstaraly pro účel filmu osvětlení význačných pražských budov. Filmování se provádí na extrémně citlivém, panchromatickém negativ. materiálu, vyráběném pro takové snímky a pro kinematografii v barvách přirozených, což je – myslím – další zajímavostí tohoto filmu, určeného pro výstavu soudobé kultury v Brně.

SMRŽ, Karel. Filmová hlídka: Praha v záři světél. Český svět. 1927 – 1928, č. 25, s. 18 (upraveno)

Čeněk Zahradníček (1900-1981)

- filmy *Atom věčnosti* (1934), *Ruce v úterý* (1935 - den v životě muže, jeho fantazie, milostný život a vše další perspektivou jeho rukou), *Příběh vojáka* (1936)...

Jiří Lehovec (1909-1995)

- člen Devětsilu, Levé fronty, SVU Mánes
- fotograf - sociální fotografie, kulturní dopisovatel v Paříži, režisér kulturního oddělení AB na Barrandově, Baťovy ateliéry ve Zlíně (1940-1944)
- zakladatel a hlavní režisér Krátkého filmu Praha (1945-1949)
- hrané filmy, dokumenty, filmové a televizní krátké dokumentární, osvětové a propagační snímky
- mezi zakladatele filmového dokumentu (spol. i s Hammidem)

Divotvorné oko (1939 - csfd.cz: Něco podobného před nimi ještě nikdo neudělal – podívali se pěkně zblízka na běžné věci jako je rýžový kartáč, zvonek budíku, útroby kapesních hodinek, zdrhovadlo, bublinky v sodovce, starý gramofon – mimo jiné...)

Praha, matka měst (1958) a mnohé další filmy

60. léta 20. století

Laterna Magika, Polyekran, Kinoautomat

Laterna Magika

- film a divadlo postavené na roveň, syntéza vícero uměleckých druhů
  - 1958 československý pavilon na Expo v Bruselu – balet, divadlo, několik filmových projekcí, zvukové pozadí
  - synchronizace tanečnicka s filmovým obrazem – proměny konceptu virtuálního a psychologického času – dojem interaktivní improvizace
  - archetypální situace – určité fragmenty z filmu, fotografie, divadla, baletu, hudby
  - architekt a scénograf Josef Svoboda (1920 - 2002), spol. Alfréd a Emil Radokové, Miloš Forman, Ján Roháč, Vladimír Svitáček
- principy LM později integrované do oblastí mimo divadlo (video art, počítačové umění, performance, virtuální realita, VJ-ing...)

Polyekran

- simultánní filmové projekce na několik pláten
- Emil Radok a Josef Svoboda
- poprvé Expo 58 v Bruselu – rytmické provázání mezi zvukem, filmem a reálným prostorem jeviště
- vytvoření prostoru prostřednictvím filmových projekcí – scénografie pro Pražské jaro – Emil Radok – osm projekčních povrchů v tmném prostoru – prolínání pohyblivých a statických obrazů ze sedmi projektorů a osmi diaprojektorů

- rytmus multi-screening byl určován vztahem mezi filmem

a diaprojekcemi a také zvukovou stopou

- simultánní projekce jsou typickým vedlejším projektem vývoje videoartu

Mir. Klivar: „*Polyekrán tvoří simultánní filmová projekce obrazů statických i pohyblivých, černobílých i barevných na několik oddělených promítacích ploch v prostoru, volně architektonicky komponovaných co do tvaru a velikosti, v libovolných časových posloupnostech, přičemž obrazy jsou rytmizovány se stereofonním systémem zvukového doprovodu.*“

- Radok se pokoušel již od roku 1952 o vícenásobnou projekci - fotografický scénář o filmu o Karlu Purkyňovi - rozdělení plátna na osm částí - přímé vizuální srovnávání jednotlivých komponent Purkyňových obrazů

- Svoboda - další divadelní představení - inscenace opery *Intolleranza* (Luigi Nono; premiéra v Benátkách, 1961) - televizní vysílání a zpětnovazebný TV přenos: „Na jevišti byly tři projekční plochy. Na prostřední běžel filmový záznam, který se vázal k ději na jevišti, po stranách dvanáct monitorů a dva eidopfory – televizní projektory (s rozměrem obrazu šestkrát tři metry), na nichž se objevovaly akce snímané v té chvíli kamerami umístěnými ve dvou ateliérech daleko od divadla, na bostonské ulici, před divadlem, v hledišti i na jevišti. V jednom z ateliérů jsme snímali texty, fotografie, reklamy, ve druhém zase sbory a staty, v hledišti diváky a na scéně herce. Tato obrazová koláž dostávala smysl v televizní režijní kabině, kde vznikala sled obrazů, které přinášely ony dvě obří obrazovky na jevišti. Tohle nesmírně složité zařízení umožnilo, aby sbory v ateliéru mimo divadlo zpívaly podle taktovky dirigenta na monitoru, podle živého dirigenta, který řídil orchestr v divadle. Divák zároveň viděl, co se v té chvíli děje před divadlem, na ulici. Ovšem základní význam celého systému tkvěl ve skutečnosti, že byl schopen vtáhnout diváka nečekaně a velice intenzívně do hry. Za zpěvu protestsongu černé zpěvačky zabírala kamera v hledišti diváky a jejich obraz vysílala režie na projekční plochy.“

Expo 67 v Montrealu

- **Cine-automaton** Radúze Činčery (1923-1990) - interaktivní představení, diváci mohli zasahovat do příběhu a ovlivňovat jeho narativní strukturu - situační komedie *Člověk a jeho dům* (rež. Pavel Juráček, scén. Josef Svoboda) - varianty daného schématu

// více viz <http://www.kinoautomat.cz> //

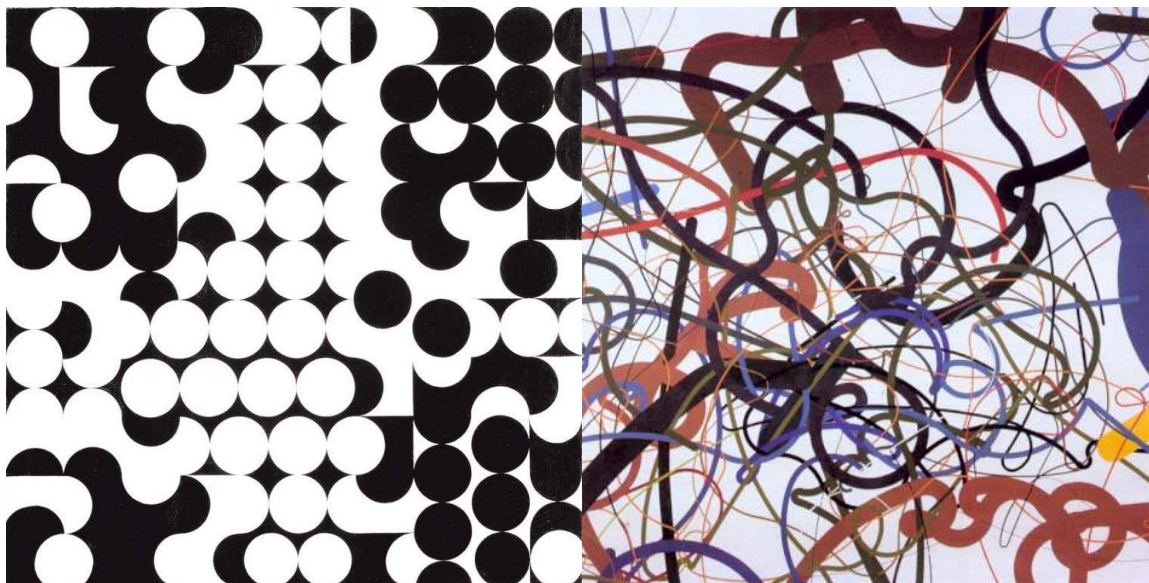
- **Polyvize** (Josef Svoboda) - čtyři systémy, diváci sedící na podlaze sledují promítání na pohybující se krychle, hranoly, rotující tělesa, pohyblivá zrcadla, mozaiky rozčleněné na pohyblivé čtverce s promítanými diapozitivy, pohybující se obdélníky, statické kruhové plochy

počítačové umění

Zdeněk Sýkora (1920 - 2011)

- první československý umělec, který použil počítač v roce 1964 ve spolupráci s matematikem Jaroslavem Blažkem (prostředek poskytující jinak nedosažitelný rozsah variací a umožňující objektivizaci kombinatorických postupů)

- k prvním umělcům, kteří ve své tvorbě začali uplatňovat motivy konstruktivismu
- poč. 60. let - první obrazy „struktur“ - vychází z předem definované struktury a snaží se potom o vyčerpání jejích kombinatorických možností (např. opakování téhož tvaru, zatímco barevné uspořádání je vzhledem k sousedním prvkům neopakovatelné)
- zkoumá vztahy systematičnosti a náhody, s využitím počítače LPG-30
- v roce 1973 začínají vznikat obrazy makrostruktur (zvětšením půlkruhových elementů), vznikající obrysové linie podnětem ke vzniku liniových obrazů: zrušení vazby na vymezující mříž rastru, obraz se stává pouhým výsekem z celku
- náhodnost: souřadnice každé linie, jejich šířka, průběh a barva linií jsou určovány náhodně, hodem kostkou či generováním náhodných čísel pomocí počítače

„Jsou situace a jevy nepředpokládané a nevysvětlitelné, které z nouze definujeme jako náhodné. Zdá se paradoxní, že právě v exaktních vědách nabyl pojem náhodnosti takové plasticity. Náhodnost podmiňuje příliš mnoho situací. Jsme nuceni jí prokazovat stále více důvěry. Každá náhodnost je vázána na elementy, které jsou schopné vytvářet vztahy. Není tedy náhody „o sobě“, jsou jen velice složité proměnlivé vztahy. Je asi nějaký „vyšší řád“, který nemůžeme pochopit, ale o to silněji jej můžeme cítit. Myslím, že vztah chápání – cítění je rozhodující pro pocit svobody.“ ((Zdeněk Sýkora, 1985))

audiovizuální kompozice

Alois Piňos
Petr Kotík

Milan Grygar

- ovlivnil řadu současných audiovizuálních umělců

Jednoho dne jsem vzal kousek dřeva a začal jsem jím kreslit. Pamatuji si to přesně, přišlo to náhle, ticho a hluk, údery na papíře, prožitek zvuku. Začal jsem znovu, zapojil jsem magnetofon, poslechl jsem si zápis a pochopil. Našel jsem to, co bude napříště pro mne silnější než barva, akustickou událost.

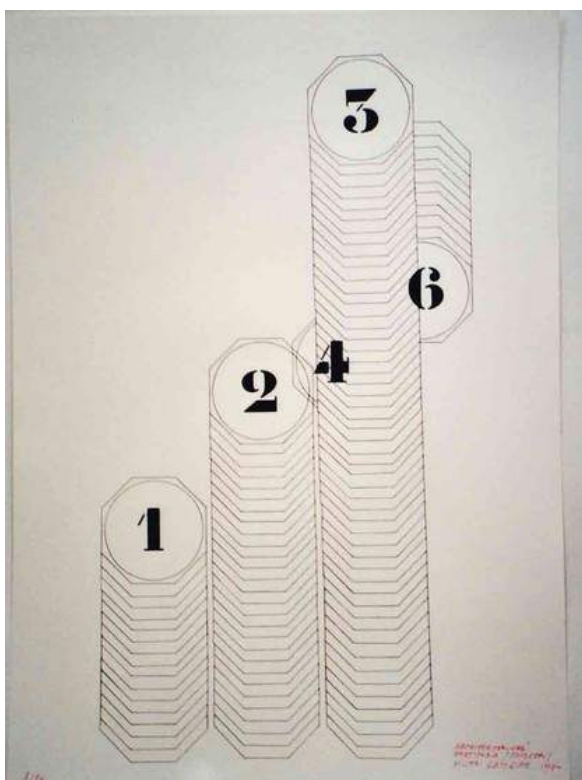
Nabyl jsem jistoty, že ve světě panují souvztažnosti, zvuk je spojen s vizuálností a vani vizuálnost neexistuje bez akustického. Všechno, co člověk dělá, je spojeno: vizuální a zvukové jevy se doplňují. Je zřejmé, že v oblasti umění existuje tendence, která je odděluje, a vytváří tak jednotlivé druhy. Nevím, proč tomu tak je, je

to otázka spíše pro filosofy. Ale je třeba konstatovat, že v západním umění byl na toto sepětí položen od počátku dvacátého století zvláštní důraz. Osobně jsem byl vždycky přitahován schopností zvuku vyjadřovat prostor, nějakou věc nevidíte, ale o její existenci jste přesvědčen protože ji slyšíte.

- směřování pozornosti na to, co se akusticky odehrává v okamžiku, kdy kreslí
- akustické kresby - nejdříve tradiční nástroj, kousky dřeva - později soubor předmětů, které se staly svého druhu nástroji - mechanické akustické kresby (ozubená kolečka, součásti hodinového stroju, šrouby), mechanické hračky (vlček, natahovací žabka, ptáci)

Tyto předměty hrají současně roli kreslicích nástrojů a zvukových strojů. Společným jmenovatelem je tu plocha jako základna vizuálního a současně i akustického procesu. Tak byla vyslovena hypotéza, že povrch má vymezit prostor prostřednictvím zvuku.

- partitury - od r. 1968 - současně grafické prvky a pokyny, týkající se rozmístění a kombinace požadovaných zvukových zdrojů - jistý druh návodu (různé druhy partitur), hmatové kresby, koláže...

Organické spojení zvuku a kresby, pohyb v jednotě času, místa a prostoru.

Zvuk je prostorem času.

90. léta 20. století

výuka nových médií na školách a první centra nových médií:

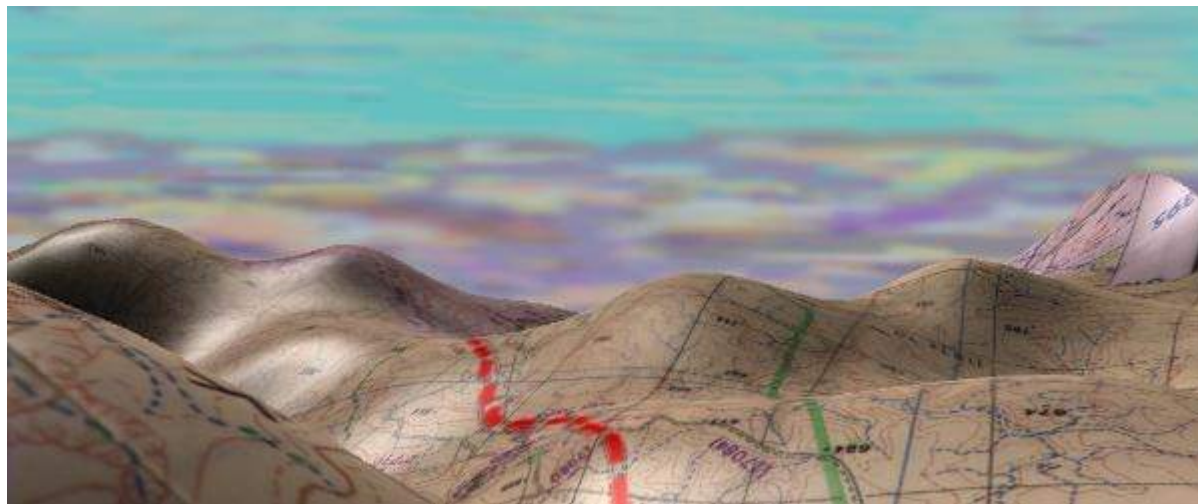
AVU

Milan Knížák - zvolen děkanem Akademie výtvarných umělců

Michael Bielický

- studentem Nam June Paika na düsseldorfské akademii, krátce jeho asistentem
- zakládá Ateliér nových médií, který vedl od 1991 do 2007
- videoskulptury (mimo jiné *Menora*, 1987, *Der Name*, 1990) a videoinstalace (vlivy NJP) od roku 1987
- experimentální videodokumenty o NJP a Vilému Flussrovi (Paik, 1986, Vilém Flussers Fluss, 1994)
- symboly svázané s historií, se židovskou náboženskou a kulturní tradicí (*Der Name*, 1990)
- navigační systémy a telekomunikační technologie - překračování hranic, propojování míst
- virtuální realita - propojování fyzického a virtuálního světa - virtuální tele-performance *Exodus* (1995), či instalace *Tento rok v Jeruzalémě*, která roku 2006 v reálném čase propojila Prahu a Jeruzalém

Exodus

- teleperformance provedená v průběhu Ars Electronica v Linci, po stopách Mojžíše na jeho útěku z Egypta
- čtyřdenní performance dokumentovaná pomocí GPS, shromažďujícího data z několika navigačních satelitů, posílaných na nejbližší internetový server mobilním telefonem
- cesta zviditelňovaná online prostřednictvím aktualizovaných map a satelitních obrazů, a promítaná v Linzi ve speciálním 3-D prostředí, třikrát denně telefonní spojení autora s publikem v Linci
- metaforou zbavení se zajištění reálného prostoru otevřením nové dimenze "všepřítomnosti".
- považuje se za umělce-iluzionistu, tvořícího v tradici českých předchůdců interaktivního umění (projekt *Kinoautomat*) a 3D (Maroldovo panorama)
- internetová instalace *Falling Times* přetváří v reálném čase zpravodajské titulky do podoby piktogramů, kolektivní dílo internetových uživatelů
- v současnosti je profesorem mediálního umění na Staatliche Hochschule für Gestaltung v Karlsruhe

FaVU Brno

//historii sepsal Tomáš Ruller - viz <http://performance.ffa.vutbr.cz/ARCHIV/CDROM/inner/sub/pribeh.htm//> - sepsáno roku 2002

vznik Fakulty výtvarného umění

- původní záměr - začlenit do Janáčkovy akademie múzických umění
- došlo k tomu na VUT - nejsilnější materiální, personální a ekonomické zázemí, „a současně procházela zásadní proměnou charakterizovanou jako "humanizace techniky“ (Ruller)
- jádrem Ústav kreslení a modelování Fakulty architektury
- 1992 - konkurz na místa pedagogů pro nové ateliéry transformovaného Ústavu výtvarných umění
- specifikovány mezi dosud chybějícími obory: **videoart a multimedia a akční umění a performance**

- spolupráce s Radkem Pilařem - strategie zavedení nových disciplin do oblasti školství
- Vladimír Preclík (prvním děkanem) - oslovil je ve věci založení ateliéru nových médií
- Radek Pilař - škola výtvarně elektronické a multimediální animace, filmu, fotografie, audiovizu, počítačové grafiky a televizní tvorby
- Ruller - role asistenta - interaktivní a akční umění, multimediální performance

- jaro 1992: Ateliér video a multimediální animace
- v konkurzu se objevil **Peter Rónai** - druhý odborný asistent

- Radek Pilař zemřel - Ruller - vedení ateliéru, přichází Marian Palla

Audiovizuální centrum na Květné

- pod záštitou VUT v 80. letech provozovalo špičkovou profesionální televizní techniku v analogových formátech U-matic
- rozpor mezi soukromými obchodními zájmy a nároky výuky a tvůrčí výzkumné činnosti

- od r. 1992 - pravidelná účast na sympoziích věnovaných novým médiím v **Goethe Institutu**, workshopy na AVU v Praze, od 1993 účast sympoziích **Hermít** v klášteře v Plasích

- podzim 1992 - Woody a Steina Vasulkovi - Steina performance, Woody prezentoval antologii Průkopníci elektronických médií pro Ars Electronica - kopie archivních videomateriálů
- Woody záměr vybudovat na Květné evropskou experimentální základnu - 1993 přesunul část svých zařízení i s asistentem Bruce Hamiltonem - základy Multimediální laboratoře jako výzkumného centra, hostující umělec, vedoucí laboratoře, pozice hostujícího profesora (nedostali institucionální a finanční podporu)

- 1993 - Vasulka prezentoval Divadlo hybridních automatů (INVEX, Brno 1993)

- další lidé: Stanislav Filip - hardware a programování speciálních aplikací, Dalibor Vlašín z ČT - správce televizní techniky, Luděk Skočovský - tvůrce a správce sítí, zvuk a mechanika - technik Jiří Dostál

1994 první veřejná prezentace na výstavě **Český obraz elektronický**

- v pražském Mánesu a v Národním technickém muzeu
- paralelně v horním patře Mánesu výstava **Příroda v pohybu** (spol. s Vlastou Čihákovou-Noshiro)
- poprvé v Praze vystavovali Woody Vasulka, Gary Hill, Christa Sommerer, Peter Weibel, Betyna Gruber...

- brněnská expozice mezinárodní výstavy **Video-Vidím-Ich sehe** (1994) v Domě umění v Brně (Katarína Rusnáková) - videosampler

- hostující osobnosti: Julian Alvarez, Kassel, Sylvie Marchand, Poitiers, Don Foresta, Paříž, Paul de Marinis, Exploratorio v San Franciscu, 1995 Chris Hill, Video Data Bank Chicago (také hostující pedagožkou), Brian Springer, Buffalo...
- spolupráce s Institutem pro nová média ve Frankfurtu, s Monte Video Tiem Based Arts v Amsterdamu...

- v letech 1994-1997 - v úzké spolupráci s ředitelem firmy Silicon Graphics Michalem Klimešem každoročně v Brně série mezinárodních přehlídek a sympozií
- 1994 Stelarc (Třetí ruka), Peter Weibel (Čtyři světy), Jeffrey Shaw (Virtuální muzeum), Woody Vasulka -

Bratrství, Michael Bielický (AVU), Lucie Svobodová (FAMU), Radek Pilař...
- 1995 - Steina performance v Moravském muzeu a Centru experimentálního divadla

1995/6 výstava Orbis Fictus - Sorosovo centrum současného umění v Praze ve Valdštejnské jízdárně
- Ludvík Hlaváček, M. Vojtěchovský, Woody Vašulka, Keiko Sei, Marta Smolíková, Michael Bielický, Jennifer de Felice...

- retrospektiva Steiny - část později převezena do Veletržního paláce v Praze

- vystavují: Stanislav Filip, Jennifer de Felice, Lucie Svobodová, Pavel Kopřiva, Martin Janíček, Peter Rónai, Marial Palla, Nadja Slovak, Luděk Skočovský, Silver, Federico Diaz...

1996 - Richard Fajnor, Dana Recmanová, Jar. Vančát, Miloš Vojtěchovský, Keiko Sei, Chris Hill, Michael Delia, Nick Collins, Phill Niblock...

- spol. na výstavě **Jitro kouzelníků**

- spol. na koncepci **Flusserova centra pro nová média**

- nezvolení Vlad. Preclíka děkanem - Igor Zhoř /brzy poté zemřel/ - 1998 - Ruller

VMP - video multimédia performance

konceptuální tendence - intermédiá, environment, foto

- studenti v této době: Tomáš Hruza, Prokop Holoubek, Michal Mariánek...

Ema Dosoudilová - Prostor pro..., environment Květná 1998

--- restituce objektu Květná - přestěhování do nového objektu na Údolní ulici

- vybavení center, prohloubení spolupráce s Domem umění

- od roku 1997 - experimentální internetová vysílání - Filip Cenek, Zdeněk Mezihorák - grantový projekt - experimentálně-multimediální prostor - živá vysílání

- odvolání Rullera z funkce děkana - odešly Keiko Sei, Lucie Svobodová --- Peter Rónai

<http://multimedia.ffa.vutbr.cz/>

FAMU

1990 - katedra animované tvorby s ateliérem nových médií na FAMU (Radek Pilař)

dnes:

Centrum audiovizuálních studií (CAS)

<http://cas.famu.cz/>

Institut intermédií (IIM)

<http://www.iim.cz/>

Hermit / Centrum pro metamédia

- klášter v Plasích - rezidenční pobyby pro umělce (1992-1999)
- pravidelná setkávání skupin umělců - spontánní vznik, podpora z holandské nadace Mondriaan Stichting
- vliv uměleckých komunit v zahraničí, dočasná autonomní zóna - souvislost hermetických věd s radikální kulturou protestu dnes
- později Centrum pro metamedia Plasy, tematická symposia
- nenašla se podpora v Česku

/další projekty - Cesta v Táboře, Galerie Klatovy/Klenová, .../

Miloš Vojtěchovský: *Woody Vasulka, se kterým jsem se potkal asi dva roky předtím, hlásal, že pro umělce je třeba udržovat po celém světě takové skryše, kam by mohli přijet a pracovat, a které by byly provozovány v jakémisi mimo-monetárním, postkapitalistickém systému, založeném na ekonomii daru, sdílení a přátelství. Tím jsem byl tehdy poněkud infikovaný. Zdálo se mi skvělé, že bych se mohl sám na něčem podobném v Čechách podílet. Také jsem cítil, že nastala ta pravá doba na pokusy o propojení a poměrování zkušeností a myšlení v západní a východní Evropě, ke které jsem cítil určitý resentment. Plasy byly asi sto kilometrů od západních hranic, což mi připadalo příhodné i geograficky. Pochopitelně hrály roli i vzpomínky na některé místní neoficiální akce, jako třeba právě na zmíněnou výstavu fotografií 9 x 9 nebo na výstavy na Suškových symposiích na statku v Malechově u Klatov.*

Sorosovo centrum současného umění /SCCA, od 1992

- od 1997 rezidenční pobyby, rezidenční program v Čimelicích do léta 2002
- součást sítě center - sponzorem Open Society Institute, Inc. New York (George Soros)
- do června 1994 - pod Středoevropskou univerzitu, 1994 - 1997 součástí nadace Open Society Fund, od května 1997 samostatnou nadací
- podpora rozvoje současného výtvarného umění
- media laboratoř, knihovna, nadace, <http://artlist.cz/>...

NoD laboratoř v Praze (2000 - 2001)

- mediální laboratoř, centrum...

dnes - **CIANT - Mezinárodní centrum pro umění a nové technologie**

<http://www.ciant.cz/>

Media archiv v klubu Rock café na Národní třídě - od r. 1991

- Petr Vrána - pravidelné projekce z archivu

více viz http://www.burundi.sk/monoskop/index.php/Media_art_in_Central_and_Eastern_Europe

online

Mediabaze.cz

<http://artycok.tv/lang/cs-cz>

...

výstavy

Český obraz elektronický. Vnitřní zdroje, Praha, Mánes, 1994

- kurátor Jar. Vančát, mapování činnosti v oblasti elektronických médií, pedagogové a studenti AVU, FAMU, FaVU, hosté (Woody Vasulka), přednášky...

Orbis Fictus. Nová média v současném umění, Praha, Valdštejnská jízdárna, 1995 - 1996

<http://www.fcca.cz/shared/events/orbisfictus/orbis4.html>

- katalog ed. Marta Smolíková a Ludvík Hlaváček, Praha 1995
- 2. výroční výstava Sorosova centra pro současné umění Praha
- současné umění zabývající se novými médii
- snaha o zapojení diváka, množství instalací využívajících senzory reagující na pohyb návštěvníků
- Pavel Kopřiva - data ze satelitu, využívaného pro předpověď počasí - číselná kódovaná informace, při přiblížení dekodování čísel v obraz atmosférického obalu planety
- Lucie Svobodová - senzory zpracující mozkovou aktivitu diváka - různé grafické prostory

Federico Diaz - projekční plocha reagující na pohled diváka

--- Příroda v pohybu (tamtéž)

Jitro Kouzelníků, Veletržní palác, 1996

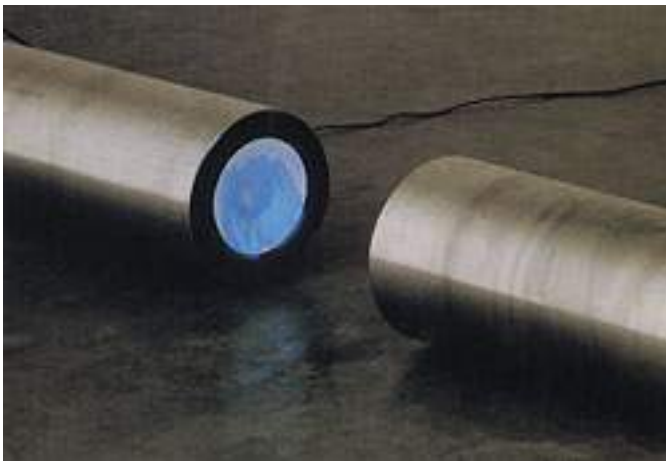
- určitý pilotní model, dočasné knihkupectví, koncerty, diskuse, besedy, noviny
- spol. Jaroslav Anděl a Miloš Vojtěchovský, Ivona Raimanová, Jiří Zemánek
- teze o příchodu nového milénia, potřeba otevřít depozitáře NG, kombinace s instalacemi a zápůjčkami z dalších českých muzeí i ze zahraničí

Miloš Vojtěchovský: *Výsledkem byla logicky zvláštní montáž a hybrid: třeba Cindy Sherman vystavená s antropologickými maskami z Hrdličkova muzea člověka, zrcadlová parabola z hvězdárny vedle instalace Nan Hoover, robot Adalbert v podobě černé koule, který se pohyboval a mluvil si pro sebe, vedle projekce nalezeného videa z kanálu dvojice Fischli & Weiss, obraz Františka Kupky vedle sochy Jiřího Černického, Jan Švankmajer a surrealisté, Barbara Benish, instalace Jiřího Příhody, sochy Františka Skály, George Legrady, Michael Bielický, Steina Vasulka, Joan Jonas, Beneš Knüpfer, mediumní kresby z Nové Paky a sypané obrazy Rudolfa Dzurka, a tak dále...*

Výstava byla vestavěná do specifické scénografie v prostoru celého druhého patra. Objekty v jednotlivých kójech se mohly v jejím průběhu vyměňovat, aby se dosáhlo určité dynamiky a modularity.

Crossings – umění pro ucho a oko, 1999, Galerie Rudolfinum, Praha

- J. Beuys, Dan Graham, Dick Higgins, Gary Hill, B. Nauman, Yoko Ono, NJP, Federico Díaz, Milan Grygar, Milan Knížák
- prolínání hudby a výtvarného umění, práce s hudebními a zvukovými projevy experimentálního charakteru, zvukové prostory, environment...

Laterna magika: Nouvelles technologies dans l'art tcheque du XXe siecle

- ed. Vít Havránek, Camille Morineau (ed.), Espace EDF electra, Paříž, 2002 - 2003

videoart a experimentální film

- filmový experiment 60. a 70. let (Radek Pilař, Petr Skala) - použití fragmentů filmů ve videosnímčích - Radek Pilař - známější tvorbou pro dětského diváka, Skala - hand made filmy

1987 - skupina *Obor video* v rámci instituce Svaz českých výtvarných umělců

Radek Pilař

- již 1984 první aplikace elektronických prostředků do tehdejších kulturních institucí - v Československé televizi návrh na vytvořit Centrum výzkumu elektronického obrazu - nebyl přijat
- o rok později druhý záměr - zřízení oboru *výtvarník animovaného filmu a videa* na pražské FAMU x jen kabinet animované tvorby při katedře dokumentu (katedra až 1990)
- 1985-1990 cyklus *Musica Picta*, Supraphon
- také Petr Skala, Tomáš Kepka, Lucie Svobodová... - snaha akceptovat médium jako umělecký prostředek
- pololegální báze, komplikovaný přístup k technologiím
- jedinými přístroji, které si mohla soukromá osoba zhruba od pol. 80. let převést přes západní hranice - videokamera a videopřehrávač - nekvalitní videokazety v TUZEXU

- informační bariéra - nepropojení s performancí atd.

- 1990 - transformace v *Obor video a intermediální tvorby UVU* - později Asociace videa a intermediální tvorby

Tomáš Ruller

- tříletá spolupráce se skupinou Via Lucis (1981-1984) - založil Jan Doubek, využití laseru v umělecké tvorbě - reg. 1977 - ritualizované performance s laserovým paprskem - intimní prostředí pražských či brněnských klubů nebo veřejný prostor

- 1983 Ruller - realizace multimediálních instalací (performance Mezi tím, 1983, Anti anti hudba, 1983

- jako první technika uzavřeného televizního okruhu

video jako forma dokumentace performance od pol. 80. let

- mezinárodní skupina performerů Black Market (1985 - 1990) - řada akčních jam sessions

- performance 8. 8. 88 (1988) - v prostředí bývalé betonárny na pražském sídlišti Opatov

- destrukce televizoru jako symbolu masové kultury a nástroj mentální manipulace

- 2. pol. 90. let - analýza architektonických prostorů, detailů galerie - "site-specific" videoperformance

- později poeticko-erotická videa

- video nemělo status potenciálního uměleckého nástroje, spíše jako technika k přehrávání filmů, k amatérské dokumentaci

Miroslav Klivar

- prý centrum profesionálního videoumění, od roku 1972 - na půdě Institutu průmyslového designu v Praze - kazetový systém VRC

Originální Videojournal

- nulté číslo 1988 - samizdatové periodikum, videomagazín - dění v oblasti neoficiální kultury (Pavel Kačírek, Andrej Krob dramaturgové), amatérské podmínky

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10363060615-originalni-videojournal/> (a další díly ke shlédnutí)

/Alice Růžičková - Originální Videojournal, In: Kol. autorů, Alternativní kultura, Praha 2001/

- převažuje ale výtvarné pojetí videa, nezkoumání technologie

- první prezentace elektronického umění **Den videa**, 1989

Experimentální film a video

- od 60. a 70. let

- Radek Pilař (1931-1993) - Barvy, Malování do vzduchu

- Petr Skala - Jen smrt..., ...

- hand made filmy přepisované na video anebo filmový pás - film a video jako média výtvarného pohyblivého obrazu

Peter Rónai

- původem z Budapešti
- vychází z podnětů avantgard a neoavantgard
- experimenty s videem od 1985 - promítání fotokoláží přes epidiaskop, manipulace s televizorem - ready made
- tzv. anti-videa - vizuální zásahy do vysílání České televize - fólie fotokoláží, lepicí páska
- od pol. 80. let - videokamera pro záznamy akcí nebo videoperformancí
- videoperformance s Mirom Niczom a Júliusem Kollerem
- na konci 80. let - Nové zámky (1987) - štúdio erté - festivaly, intermediální a multimediální umění, experimentální poezie, performance, mail-art, nové hudební formy --- videožurnál Infermental (Péter Forgácz, László Beke)

Goethe institut

- problematika nových médií
- Joseph Beuys - výstava (1991)
- založení Mezinárodního symposia Viléma Flussera (1992)
- spolupráce s multimediálním ateliérem AVU (M. Bielický), také s FaVU
- také Vasulkovi, P. Weibel...

Vilém Flusser (1920-1991)

- vize posthistorické informační společnosti
- dvě rozcházející se základní tendence: 1/ směrem k centrálně programované totalitní společnosti příjemců a funkcionářů obrazů; 2/ dialogizující telematická společnost tvůrců obrazů a sběratelů obrazů
- utopická společnost – nebude se nacházet na žádném místě a v žádném čase, ale ve fiktivních plochách

Vytlačují-li obrazy texty, pak prožíváme, poznáváme a hodnotíme svět a sebe sama jinak než dříve: už ne jednorozměrně, lineárně, procesuálně, historicky, nýbrž dvourozměrně, jako plochy, jako kontext, jako scénu. A také jednáme jinak než dříve: už ne dramaticky, nýbrž vnoření do polí vztahů. To, co se v současnosti uskutečňuje, je mutace našich prožitků, poznatků, hodnot a jednání, mutace našeho bytí-ve-světě. /Do univerza technických obrazů, s. 11/

Právě toto je rozdíl mezi tradičními a technickými obrazy: tradiční obrazy jsou názory předmětů, technické obrazy jsou komputacemi pojmů. Tradiční obrazy vznikají obrazivostí, technické obrazy zvláštní fantazií, následující po ztrátě důvěry v pravidla. /Do univerza technických obrazů, s. 16/

//Katarína Rusnáková - Video a experimentální film v sivej zóne totality: niekoľ'ko príkladov z (pre)histórie mediálneho umenia v bývalom Československu a po roku 1989

1. Pohyblivý obraz ekologický

- co je ekologické umění?
- jak se může projevovat v případě pohyblivého obrazu?
- příklady (jen pár)

- koncept *tří ekologií* Félix Guattariho (z roku 1989): navrhuje rozšířit pojem ekologie z environmentální oblasti do oblastí sociální a politické, je nutné vnímat svět z perspektivy tří ekologií: sociální, mentální a environmentální, ekologické funguje v každodenním životě, na všech úrovních...

- ekologické umění - interdisciplinární aktivita „mezi uměním a širším sociálním a politickým světem“ (Grant H. Kester - *Conversation Pieces: Community and Communication in Modern Art* (Berkeley 2004))

- předchůdci ekologického umění v Česku:

zejména **Land Art**

- konceptuální aktivity v přírodním či venkovském prostoru (jinou formu v USA, Velké Británii...)

Zorka Ságlová - Seno-sláma

- v rámci Někde něco Běly a Jiřího Kolářových, 1969, Špálova galerie (žluté balíky slámy, zelené balíky vojtešky, do druhé místnosti seno), rocková hudba a zvuk kobylek, akce

mimo galerie:

Kladení plín u Sudoměře (1970)

- rozmístění asi 700 plín na místě někdejší husitské bitvy, inspirované také péčí o dceru Alenu

Pocta Gustavu Obermanovi (1970)

- v Bransoudově u Humpolce, poctou místnímu ševci, který na počátku německé okupace chodil po kopcích a plival oheň; zapalování igelitových pytlů s jutou a benzínem ve sněhu zároveň upomnělo na místo někdejších pohanských rituálů

- Ivan M. Jirous o akcích své sestry napsal: „Jestliže Američané jako Mike Heizer v podstatě přivlastňují duchovnímu kontextu své země panenské prostory bez historie, posouvá Zorka Ságlová svou volbou místa, v němž se význam minulosti dosud uchovává, výslednou akci do trochu jiné polohy.“

//Viz. Ivan M. Jirous, *Pocta Gustavu Obermannovi*, *Výtvarná práce*, 1970, č. 7, cituje Karel Srp v textu „toto není happening, ale...“. Akce, tělo, české umění šedesátých let. In: *Akce slovo pohyb prostor. Experimenty v umění šedesátých let* (GHMP, 1999), s. 30.//

- kolektivní akce, řazené dnes mezi rané příklady místně-specifické tvorby: **Výtvarné sympozium**

Mutějovice (Chmelnice v Mutějovicích), 1983

- jedna z prvních akcí s environmentálním zaměřením

- od poč. 70. let ekologicky zaměřené umělecké realizace komplexnější - výzkum, dlouhodobější spolupráce s vědci (ne u nás)

- ekologické / environmentální umění - spíš ekologické umění

- spojení ekologie a pohyblivého obrazu je v začátcích... vizualizace přírodních procesů např.

konference Na jiné půdě. Růst v umění, společnosti a kultuře, Praha - Nová scéna, listopad 2011

<http://yo-yo-yo.org/en/na-jine-pude-dokumentace/>

- cílem získat přehled o ekologicky zaměřených uměleckých praktikách v našem prostředí a v mezinárodním kontextu
- jakým způsobem by mohlo docházet k dialogu mezi různými uměleckými disciplínami i mezi umělci a vědci
- na jiné půdě - dvojitý význam: půda jako odlišná oblast výzkumu, na niž umělci vstupují (dotýkají se odlišných disciplín a spolupracují s experty z různých odvětví), i půda ve smyslu zeminy - pěstování, zahradničení či obecněji přírodním procesům...

Umělci a díla:

Michal Kindernay (a Guy Van Belle) - Art Pollution Kit

- umělecký nástroj pro monitorování znečištění
  - krabička s mikroprocesorem Arduino, propojitelná s počítačem, na něž jsou napojené senzory, snímající teplotu, vlhkost, tlak, množství světla, množství CO² a ozónu v atmosféře, rychlost větru ad.
  - s údaji lze pracovat v reálném čase a data bude navíc možné díky bezdrátovému modulu sdílet
  - možná spojení mezi přírodními procesy a zvukem a obrazem, v ekologickém kontextu
- Pollution Movies <http://cas.famu.cz/?w=27>

Camera Altera

- audiovizuální nástroj pro analýzu prostředí, jehož součástí je kamera, mikrofon a senzory
- záznamy z kamery se v reálném čase proměňují v závislosti na situaci v okolním prostředí, bez účasti umělce, který „pouze“ stanoví počáteční (estetické) parametry
- znečištění se vписuje přímo do audiovizuální struktury

Wind [cam] a Procházka po větru

<http://cas.famu.cz/?w=50>

Hana Nováková - Chlupatý umělec pod kůrou smrků. Film o kultuře v lese

- mapování aktuální situace v NP Šumava
- appropriate díla kůrovce, které autorka ironicky vztahuje ke světu výtvarného umění (např. k Manifestu explosionalismu Vladimíra Boudníka), je kladena do souvislosti s tím, jak obraz kůrovce zneužívají různí političtí či ekonomičtí lobbyisté
- dalším souvisejícím tématem je divočina ve městě a různé způsoby přivlastňování si a dez/interpretování ideje přírody a přírodního
- jak naši političtí zástupci potlačují ekologický a vědecký přístup k nejcennějšímu českému lesu Šumavě

Jiří Thýn - akce v ďáblickém zahradnictví

<http://artycok.tv/lang/cs-cz/8583/jiri-thyn-v-dablickem-zahradnictvi>

(nebyla na konferenci)

- člen skupiny Ládví, která se zabývá drobnými okrášlovacími aktivitami v městském prostoru, si pro svou mimogalerijní prezentaci vybral zahradnictví v Ďáblicích, kam kdysi chodil s babičkou nakupovat květiny - kromě procházky zahradnictvím uspořádal také promítání z vlastního rozsáhlého fotoarchivu místa
- aktivita ho prý přiměla k zamyšlení nad průmyslovým pěstováním květin

Linda Čihařová - Migromat (2011)

<http://www.lindacihar.com/?p=216#more-216>

- osmnáctiminutové video Migromat kombinuje animaci, video, fotografii, kresbu tuší na papír a do vody
- inspirované nekonečnými proměnami krajiny a snem, v němž lesy začínají emigrovat směrem do východních zemí
- představa migrující krajiny v okamžiku, kdy již ve svém teritoriu nemá vhodné podmínky - - prezentované v roce 2011, mimo jiné na festivalu Enter multimediale 2011 v Praze
- kombinuje nová média s klasickými, jednotlívým prvkem a inspiračním zdrojem příroda, krajina a vazby s jejími obyvateli
- vychází z land artu a konceptuálního umění, ale čerpá také z průzkumu vědeckých metod a přírodních procesů

- zabývá se místem setkávání člověka s přírodou, i tím, jak je naše vnímání utvářené okolním prostředím

Klára Tasovská - Půlnoc (2010)

- vizuální smog a umělé světlo. Film obsahuje několik rovin, včetně osobní zkušenosti autorky z týdenního pobytu v naprosté tmě, v prostoru pro terapii tmou (kde využila kameru s nočním viděním), které prolíná s reflexí komunity českých „darkerů“ – lidí, kteří přerušují dodávky proudu a protestují tak proti vizuálnímu znečištění a energetickému monopolu
- zamyšlení nad umělými i přirozenými zdroji světla, významu tmy i nad závislostí lidstva na elektřině
- Zvláštní uznání poroty na MFDF Jihlava 2010
- předchozí snímek autorky nazvaný *Strom* dokumentuje cestu padlého smrku, určeného k ozdobě vánočních stromů
- na DVD vydaném Novým prostorem

Jiří Suchánek - SPIN 7

<http://www.jiri-suchanek.net/>

- instalace využívající vítr jako zdroj živé kompozice
- elektronický, převážně hudební objekt, vytvářející souzvuky tónů na základě rychlosti a nesourodosti proudění větru
- v závislosti na rotační pozici jednotlivých ramen větrníku vzniká nepředvídatelná zvuková struktura (umělec plánuje doplnit instalaci i o světelné parametry)

- přírodní procesy jakožto iniciátoři procesů technologických při práci s obrazem a zvukem